

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 4 maj 1925 kl. 3 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 8, i anledning av väckt motion om viss ändring i § 36 stadgan för fortsättningsskolan.

I en inom första kammaren väckt och till nämnda kammares första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 16, har herr Eli Svänsson anfört följande:

»I § 36 fortsättningsskolestadgan av den 16 september 1918 står föreskrivet, att försumlig lärjunge må av skolstyrelsen kunna på lämpligt sätt avhämtas till skolan.

Detta 'lämpliga sätt' ger en mycket vag anvisning. Vissa av kommunens och statens tjänstemän och styrelser lämna ofta nödig handräckning. Men i andra fall händer det ej så sällan, att skolstyrelsen vid hänvändelse t. ex. till landsfiskal eller landshövdingeämbete får till svar, att de ej hava någon plikt att ingripa.

Önskvärt vore, att paragrafen i detta fall gives ett förtydligande.

Därför föreslås, att riksdagen i skrivelse till Konungen anhåller, att nämnda paragraf uttryckligen måtte säga ifrån, att vid ovan anförda omständigheter vederbörande polismyndighet och i sista hand länsstyrelsen skola lämna det bistånd, som av skolstyrelsen begäres.»

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen från skolöverstyrelsen samt, sedan tillfälle att till utskottet inkomma med yttrande över densamma beretts Stockholms folkskoledirektion, centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraförning och Sveriges folkskolläraryförbund, från dessa fått mottaga de yttranden, vilka jämte skolöverstyrelsens utlåtande äro såsom bilagor fogade härvid.

Skolöverstyrelsen har i sitt utlåtande vitsordat, att lärjungarna i de nya fortsättningsskolorna i allmänhet gärna och villigt besöka dessa skolor. Visserligen, säger överstyrelsen, förekomma undantagsfall, i vilka barnen försöka undandra sig sin skolplikt. Dessa fall inskränka sig dock vanligen till enstaka elever, men någon gång hava svårigheter yppat sig i fråga om en hel skola eller ett helt skoldistrikt. Utskottet.

Att svårigheter av nämnda art skulle uppstå, var redan från början förutsett, då det ju gällde en avsevärd utsträckning av skolplikten. Med tanke på försumlighet och tredska från lärjungars — måhända ock från målsmäns — sida är det ock, som bestämmelserna i fortsättningsskolstadgans par. 36 tillkommit. Tolkningen av nämnda paragraf har emellertid enligt motionärens mening, vilken av överstyrelsen bestyrkts, icke överallt varit densamma, och paragrafen torde ofta hava visat sig i tillämpningen mindre effektiv. Såsom motionären och jämväl överstyrelsen framhållit, torde måhända därför ett förtydligande och fullständigande av ifrågavarande bestämmelser vara påkallat.

Den skolform, varom här är fråga, är jämförelsevis ny, och dess karaktär av obligatorisk skola är ej sällan av allmänheten förbisedd och ej heller ännu fullt genomförd. Vad hittills i detta avseende åtgjorts, har skett genom frivilliga åtgärder från skoldistriktens sida. Obligatorisk i hela riket blir fortsättningsskolan först med ingången av år 1927. Erfarenheterna äro därför ännu allt för ringa för att motivera en ändring i stadgan, hur önskvärd en sådan än torde vara.

Motionären har för avhjälpan av ovan påpekade missförhållanden yrkat, att en ändring av fortsättningsskolstadgans par. 36 måtte åvägabringas. Överstyrelsen åter har gjort gällande, att denna utväg ej fullt når sitt syfte, utan att, om man skall erhålla verklig effektivitet i fråga om åtgärder mot försumliga och tredskande lärjungar, föreskrift om skyldighet för länsstyrelse och denna underordnade tjänstemän att lämna handräckning åt fortsättningsskolstyrelse helst bör anknytas till paragraf 37 i instruktionen den 12 april 1918 (nr 198) för landshövdingarna i rikets län samt de vid länsstyrelserna anställda tjänstemännen.

Utskottets mening är också, att om och när en författningsändring i ifrågavarande fall skall vidtagas, detta närmast torde böra ske i enlighet med skolöverstyrelsens förslag.

En sådan ändring finner sig utskottet emellertid redan av formella skäl förhindrad att nu föreslå, enär den ligger utanför motionens ram. Ehuru utskottet beaktar motionens syfte, anser sig utskottet alltså på grund av detta och övriga anförda skäl böra hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 april 1925.

På utskottets vägnar:

IVAN PAULI.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *Anderson** i Hägelåkra, *Pauli*, *Johansson* i Hornsberg, *Vrang*, *Andersson* i Myggenäs, *von Stockenström* och *Magnuson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets slutjustering.

Bil. 1.

Skolöverstyrelsens utlåtande.

Till Riksdagens första kammarens första tillfälliga utskott.

Sedan skolöverstyrelsen genom nådig remiss den 6 februari 1925 blivit av Kungl. Maj:t anbefalld att avgiva av utskottet begärt yttrande rörande en inom riksdagens första kammare av herr Eli Svänsson väckt motion (nr 16) om skrivelse till Konungen angående viss ändring av par. 36 i kungl. stadgan den 16 september 1918 för fortsättningsskolan, får överstyrelsen härmed beträffande ifrågavarande motion anföra följande.

I den till 1918 års riksdag avgivna propositionen angående upprättande av praktiska ungdomsskolor uttalades bl. a., att man i fråga om stadgandena rörande skolplikten i fortsättningsskolorna hade att utgå ifrån att lärjungarna i regel komme att ordentligt besöka dessa skolor. Det vore dock oriktigt att förutsätta ordentlig skolgång skulle åstadkommas huvudsakligen genom tvångsåtgärder. Man hade nämligen goda skäl antaga, att då skolgången i dessa skolor komme att bliva en skyldighet och dess underlåtande en lagöverträdelse vårt folk även i detta fall skulle visa sig laglydigt. Vidare hade man att lita till ett på såväl de unga själva som på deras föräldrar och målsmän inriktat upplysningsarbete i syfte att klargöra fortsättningsskolans uppgift och betydelse. Men även om man sålunda härutinnan hade att i första hand lita till vårt folks laglydnad och till en alltmer växande insikt om fortsättningsskolans betydelse och nytta, vore det dock nödvändigt, att sådana författningsbestämmelser utfärdades, som kunde befordra, att stadgande om skolplikt bleve i möjligaste mån effektivt.

I fråga om de åtgärder, som borde vidtagas gent emot lärjunge, som utan anmält giltigt förfall utebleve från skolan, föreslogs i nämnda proposition såsom en första åtgärd, att vederbörande lärare efter företagen undersökning angående uteblivandet borde söka bringa missförhållandet till rätta. Lyckades ej detta hade man att göra anmälan hos skolstyrelsen, som genom sin ordförande, tillsyningsmannen, därest sådan blivit utsedd i och för skolgångens övervakande, eller annan lämplig person borde försöka ordna saken i godo. Visade det sig, att verklig tredska föreläge, borde den, som hade att ansvara för den försumliges skolgång, av styrelsen erhålla en allvarlig föreställning och varning, och styrelsen syntes även böra äga rätt att genom lämplig person avhämta den uteblivne till skolan. Lyckades det icke att på nämnda sätt åstadkomma rättelse, borde tydligen allvarligare åtgärder kunna vidtagas, och det syntes i sådana fall vara mest ändamålsenligt att söka så långt det låte sig göra använda samma åtgärd, som i motsvarande

fall tillämpades i fråga om folkskolans lärjungar, alltså barnens skiljande från hemmet och utackordering på föräldrars eller målsmäns bekostnad. Självva ordningen för nämnda åtgärders vidtagande borde emellertid icke vara så invecklad och långsam, som fallet vore beträffande folkskolan. Då en föreställning och varning visat sig fruktlös, borde den allvarliga åtgärden kunna utan dröjsmål tillgripas. Den genom fortsättningsskolans omdaning utsträckta skolplikten kunde emellertid tänkas förverkligad endast så småningom, och bestämmelserna angående densamma borde tillämpas med all erforderlig varsamhet och grannlagenhet.

Mot de sålunda i berörda proposition av vederbörande departementschef gjorda uttalandena hade riksdagen intet att erinra. Riksdagen förklarade i sin med anledning av propositionen till Kungl. Maj:t avlätna skrivelse kunna i det taget ansluta sig till de av Kungl. Maj:t föreslagna stadgandena angående lärjungarnas skolplikt och framhöll jämväl såsom önskligt, att beträffande de åtgärder, som kunde bliva erforderliga för att i vissa fall av försummelse eller tredska bringa skolpliktsbestämmelserna till efterlevnad, ett snabbare förfarande måtte komma att tillämpas än det, som vore i motsvarande avseende föreskrivet i fråga om folkskolan.

I full överensstämmelse med detta riksdagens uttalande hava ock de i par. 36 av gällande fortsättningsskolestadga intagna bestämmelserna angående påföljd för lärjunges försummelse av skolgång blivit avfattade. Det heter sålunda i denna paragraf bl. a.: Visar det sig, att verklig tredska föreligger, bör den, som enligt par. 35 har att vaka över den försumliges skolgång (föräldrar, målsmän, förmyndare och arbetsgivare), av skolstyrelsen erhålla en allvar föreställning och varning, varjämte skolstyrelsen må äga rätt att på *lämpligt sätt* avhämta den uteblivne till skolan. Om nu nämnda åtgärder visat sig fruktlösa, må den försumlige lärjungen av skolstyrelsen omhändertagas och till vårdande åt andra personer överlämnas, och skall därvid kostnaden för lärjunges underhåll bestridas av lärjungen själv eller ock kunna i laga ordning utnätas hos den, som gent emot lärjungen är försörjningspliktig.

Den uti ovannämnda kungl. proposition uttalade förhoppningen, att vårt folk även beträffande fullgörandet av skolplikten i fortsättningsskolan skulle komma att visa sig laglydigt, har såsom erfarenheten ådagalagt i det stora hela blivit uppfylld. Efter vad överstyrelsen vid de besök dess medlemmar avlagt vid fortsättningsskolor i olika delar av landet iakttagit och på annat sätt inhämtat torde intet tvivel behöva råda därom, att inom flertalet av de mer än 1,400 skoldistrikt, i vilka fortsättningsskolor av 1918 års typ upprättats, föga eller intet är att anmärka med avseende på lärjungarnas skolgång. Det givres exempel på skolor, där under en hel årskurs ingen lärjunge varit frånvarande någon enda dag. Och av folkskolinspektörer har meddelats, att inom flera inspektionsområden lärjungarna i regeln gärna och villigt besöka fortsättningsskolorna och att inga särskilt framträdande svårigheter eller olägenheter visat sig i fråga om tillämpningen av de nu gällande författningsbestämmelserna rörande skolplikten i dessa skolor.

Men erfarenheten har ock å andra sidan visat, att sådana gynnsamma förhållanden icke äro rådande överallt. På en del håll hava svårigheter, i vissa fall besvärande sådana, mött att på ett tillfredsställande sätt genomföra skolpliktsbestämmelserna. I främsta rummet ha sådana svårigheter framträtt i fråga om enskilda lärjungar, men fall ha ock inträffat, då svårigheter gjort sig gällande i fråga om en hel skola eller ett helt skoldistrikt. Att svårigheter av denna art skulle uppstå, är ju fullt naturligt, då det här gäller en så pass avsevärd utsträckning av den obligatoriska skolplikten, och hade redan från början blivit förutsett.

Anledningarna till att dylika svårigheter uppstått hava varit av olika art. På vissa håll har anledningen varit att söka däri, att de nya skolorna upprättats utan att ett föregående behöfligt upplysningsarbete rörande dessa skolors syfte och verksamhet bedrivits bland lärjungarna och deras målsmän. Ett sådant arbete är så mycket mera nödvändigt, som hos allmänheten råder mycken oklarhet i fråga om de nya fortsättningsskolorna, särskilt beträffande deras obligatoriska karaktär. I de förutvarande fortsättningsskolorna var ju deltagandet i undervisningen fullt frivilligt, och på ett och annat håll har man därför trott, att förhållandet vore detsamma även i skolorna av den nya typen. Denna tveksamhet i fråga om skolplikten har otvivelaktigt ökat genom den av riksdagen beslutade förlängningen av den för skolornas upprättande medgivna övergångstiden. Den frihet skoldistriktet äga under övergångstiden i fråga om upprättande av fortsättningsskolor har man ansett gälla även beträffande lärjungarnas skyldighet att besöka dessa skolor, där distriktet anordnat sådana. Av andra anledningar till de i det föregående antydda svårigheterna kan framhållas en mindre ändamålsenlig organisation av skolan, särskilt beträffande undervisningstidens förläggning. Det har sålunda visat sig, att de största svårigheterna mött, där undervisningen varit förlagd till kvällarna efter det lärjungarna hela dagen varit sysselsatta med sitt förvärsarbete. Där en sådan mindre ändamålsenlig anordning kunnat utbytas mot undervisningens förläggande till en hel dag eller två halva dagar i veckan, hava besvärligheterna väsentligen minskats eller alldeles upphört. I enstaka fall hava svårigheterna föranletts av brist på för arbetet i denna skolart lämpliga lärare.

Det kräves helt naturligt rätt lång tid, innan medvetandet om den nya fortsättningsskolans obligatoriska karaktär trängt igenom hos den stora allmänheten. Så har givetvis ännu ej kunnat ske under den korta tid den nya skolformen varit i verksamhet. Det synes på grund härav icke vara möjligt att med ledning av den ringa erfarenhet, som nu föreligger, kunna draga några säkra slutsatser rörande hur hithörande förhållanden komma att gestalta sig efter övergångstidens slut. Och det synes därför icke heller riktigt att nu, utan stöd av en mera omfattande erfarenhet vidtaga ingripande förändringar i fråga om den nya skoltypens organisation.

Givet är, att författningsbestämmelserna rörande skolplikten böra tillämpas med varsamhet, särskilt under den nya fortsättningsskolans första skede, och att all tillbörlig hänsyn därvid bör tagas till de förhållanden av olika art, som kunna försvåra dessa bestämmelsers tillämpning. Så vitt Överstyrelsen har sig bekant, hava ock fortsättningsskolestyrelserna iakttagit en sådan varsamhet och i vad på dem ankommit sökt på olika sätt undanröja möjligen förefintliga anledningar till skolförsummelse. Det har emellertid icke kunnat undgås, att bland de till omkring etthundratusen uppgående fortsättningsskolpliktiga sådana fall inträffat, att det för upprätthållande av skolplikten blivit nödvändigt att vidtaga sådana åtgärder, som i § 36 av fortsättningsskolestadgan angivas, och att man därvid stundom, då verklig tredska förelegat, även måst tillgripa åtgärden att till skolan avhämta den försumlige.

Beträffande verkställandet av sådan avhämtning ger fortsättningsskolestadgan endast den anvisningen, att den skall ske »på lämpligt sätt». På skilda orter hava därför också härvid olika tillvägagångssätt kommit till användning. Så har på somliga håll avhämtningen verkställts av en särskild tillsyningsman, som av vederbörande skolstyrelse förordnats att biträda vid övervakandet av skolgången, eller ock av skolans vaktmästare, där sådan varit anställd. Har någon sådan för verkställandet av dylikt uppdrag lämplig och villig person icke funnits att tillgå, har skolstyrelsen i vissa

fall vänt sig till polismyndigheten eller kronobetjäningen på orten och anmodat dessa om behövlig handräckning för den försumliges avhämtning. I en del fall har ock en sådan anmodan från skolstyrelsen på ett eller annat sätt efterkommit av ovannämnda myndigheter eller tjänstemän, antingen så, att hämtningen helt och hållet verkställts av dem, eller att de medverkat vid densamma. I andra fall åter har den begärda handräckningen vägrats under den förklaringen, att vederbörande ansett sig icke äga vare sig skyldighet eller rätt att lämna sådan. Och då vid sådant förhållande skolstyrelse för att vinna klarhet uti, huru härmed verkligen förhåller sig, framställt anhållan hos vederbörande länsstyrelse om dylik handräckning, har någon sådan klarhet icke vunnits genom den av länsstyrelsen med anledning av dylik hemställdan utfärdade resolutionen och ej heller genom av Kungl. Maj:t meddelat utslag, då länsstyrelsens resolution i ärendet blivit hos Kungl. Maj:t överklagat.

Till belysning av här berörda förhållanden meddelas härmed redogörelse för ett dylikt fall i Skeppsås församling inom Östergötlands län.

Vid sammanträde den 28 januari 1924 med nämnda församlings kyrko- och skolråd, som tillika utgör styrelse för fortsättningsskolan, anmäldes, att enär en av lärjungarna i nämnda skola utan giltigt förfall uteblivit från undervisningen och de av kyrko- och skolrådets ordförande med anledning därav enskilt meddelade varningarna icke medfört resultat, lärjungens föräldrar kallats att inställa sig inför kyrko- och skolrådet för erhållande av varning men icke hörsammat denna kallelse. På grund härav beslöt fortsättningsskolestyrelsen, att enligt § 36 i gällande fortsättningsskolestadga avhämta den försumlige lärjungen till skolan samt att, om denne icke från sistnämnda dag ordentligt fullgjorde sin fortsättningsskoleplikt, skilja honom från föräldrarna och överlämna honom till vårdande åt andra personer ävensom låta kostnaden för hans underhåll i laga ordning utmätas hos föräldrarna, och skulle vederbörande fjärdingsman anmodas verkställa den sålunda beslutade avhämtningen. Fjärdingsmannens försök att verkställa detta uppdrag medförde emellertid intet resultat. Skolstyrelsen begärde då först hos länspolisen och sedan hos vederbörande landsfiskal, att dessa skulle utföra hämtningen, och erhöll därvid av dem det svar, att, om det ur stadgan för fortsättningsskolan kunde uppvisas, att ortspolisen ägde skyldighet, respektive befogenhet, att utföra sådant uppdrag, så skulle detta ock fullgöras. Då skolstyrelsen ej kunde hänvisa till någon sådan bestämmelse i stadgan, lämnades ej heller den begärda handräckningen. Med anledning härav, ingav skolstyrelsen en framställning i ärendet till vederbörande länsstyrelse. I denna meddelar skolstyrelsen, att de av densamma enligt första stycket av § 36 i fortsättningsskolestadgan vidtagna åtgärderna för den ifrågavarande lärjungens avhämtande till skolan visat sig fruktlösa, emedan skolstyrelsen ansåg sig icke äga rätt att därvid bruka våld eller att giva bemyndigande därtill. Det syntes emellertid skolstyrelsen, att den i nämnda författningssamling givna bestämmelsen om lärjungens avhämtande till skolan borde fullföljas, innan den i senare stycket av paragrafen omnämnda åtgärden tillgripes, och skolstyrelsen anhöll på grund därav om handräckning i och för lärjungens avhämtande till skolan genom vederbörande kronobetjäning.

I sin resolution med anledning av denna framställning förklarade länsstyrelsen, att, enär kyrko- och skolrådet icke, såvitt handlingarna utmärkte, tilldelat ifrågavarande barns föräldrar varning enligt § 36 i ovannämnda stadga, länsstyrelsen funne framställningen icke till någon länsstyrelsens åtgärd föranleda.

Häri sökte kyrko- och skolrådet ändring hos Kungl. Maj:t. I utslag den 21 oktober 1924 utlät sig Kungl. Maj:t, att, då jämlikt bestämmelserna i

§ 36 första stycket i stadgan för fortsättningsskolan kyrko- och skolrådet ägde rätt att under vissa förutsättningar på lämpligt sätt avhämta ifrågasvarande lärjunge till fortsättningsskolan samt utövädet av denna rätt under de stadgade förutsättningarna icke på sätt kyrko- och skolrådet förmenat vore beroende av särskilt av länsstyrelsen meddelat beslut om handräckning, Kungl. Maj:ts ej funnit skäl att göra ändring i det slut, vartill länsstyrelsen i målet kommit.

Av förestående redogörelse finner överstyrelsen framgå, bl. a. att kyrko- och skolrådet å ena sidan samt länsstyrelsen å andra sidan varit av olika mening om, huruvida i här föreliggande fall den försumlige lärjungens föräldrar tilldelats sådan varning, som i fortsättningsskolestadgans § 36 föreskrives. Ett förtydligande av bestämmelserna angående sådan varning synes därför vara av behovet påkallad, och vill överstyrelsen i fråga härom hänvisa till det yttrande överstyrelsen avgivit med anledning av den vid årets riksdag inom första kammaren väckta motionen nr 15.

Vad angår frågan om polismyndighets och länsstyrelses befogenhet och skyldighet att, då fortsättningsskolestyrelse så påfordrar, lämna handräckning i och för avhämtande till fortsättningsskolan av försumlige lärjungar under de i fortsättningsskolestadgan givna förutsättningarna, synes det överstyrelsen, som om Kungl. Maj:ts ovan anförda utslag icke utan skäl skulle kunna tolkas så, som om dylik befogenhet och skyldighet förefunnnes. De kronobetjante, till vilka skolstyrelsen hänvänt sig för erhållande av handräckning i här föreliggande fall, hava emellertid påtagligen ansett sig icke äga sådan befogenhet eller skyldighet. Länsstyrelsen gör i sin resolution i ärendet intet uttalande rörande denna fråga. Och vederbörande fortsättningsskolestyrelse har i skrivelse till överstyrelsen den 7 januari 1925 framhållit, att styrelsen, även efter Kungl. Maj:ts nvan anförda utslag, vore tveksam om hur den i föreliggande sak ägde att vidare förfara, samt att, därest behöfvlig handräckning i sådana fall som det här förevarande ej kunde av styrelsen påfordras, den i Kungl. Maj:ts ovannämnda utslag angivna rätten att avhämta försumlige lärjungar måste anses vara fullständigt illusorisk, och styrelsen stode alldeles vanmäktig gent emot tredskande lärjungar och målsmän.

Av vad sålunda anförts finner överstyrelsen oförtydligt framgå, att de nu gällande författningsbestämmelserna rörande åtgärder gent emot försumlige lärjungar i fortsättningsskolan behöva förtydligas och fullständigas. Detta skulle då kunna ske antingen, på sätt av motionären föreslagits, genom ett tillägg till § 36 i fortsättningsskolestadgan eller — måhända lämpligare — därigenom att föreskrift om skyldighet för länsstyrelse och denna underordnade tjänstemän att i de fall, varom här är fråga, lämna erforderligt ämbetsbiträde, anknötos till § 37 i instruktionen den 12 april 1918 (nr 198) för landshövdingarna i rikets län samt de vid länsstyrelserna anställda tjänstemännen. Denna paragraf har för närvarande följande lydelse: »I övrigt har länsstyrelsen att handlägga alla de ärenden, som, utan att i denna instruktion vara uttryckligen nämnda, enligt gällande författningar åligga länsstyrelsen, samt att avgiva de utlåtanden och lämna det ämbetsbiträde, som i vederbörlig ordning äskas eller av förhållandena eljest påkallas.» Därest antingen genom ändrad avfattning av denna bestämmelse eller genom särskilt utfärdad kungörelse det bleve tydligt uttalat, att en anhållan av fortsättningsskolestyrelse angående åtgärder gent emot tredskande lärjungar eller målsmän vore att anse såsom ett sådant i nämnda paragraf angivet förhållande, vid vilket det ålåg länsstyrelse att lämna behöfvligt ämbetsbiträde, så torde därmed det viktigaste önskemålet angående här berörda angelägenhet vara uppfyllt. Dylikt ämbetsbiträde bör kunna av skolstyrelse påford-

ras såväl för försumliga lärjungars avhämtnade från hemmet till skolan som för deras omhändertagande och överlämnande i andra personers vård. På grund därav att undervisningstiden i fortsättningsskolans årskurser i det stora flertalet skolor är sammanträngd till allenast sex veckor kräves med nödvändighet, därest här ifrågavarande ämbetsbiträde skall medföra därmed åsyftad verkan, att skolstyrelsernas ansökningar om sådant ämbetsbiträde erhålla möjligast skyndsamma behandling och påfordrat biträde lämnas utan onödig tidsutdräkt.

Överstyrelsen vill i detta sammanhang erinra om, att enligt § 146 i gällande läroverksstadga rektor tillerkännes rätt att i visst fall fordra handräckning av polismyndighet. Sagda paragraf innehåller nämligen en bestämmelse av följande lydelse: »I varje mål, som lärjunge angår, det vare hos rektor ensam eller hos läroverkskollegiet anhängigt, äge rektor att infordra nödiga upplysningar av vem det vara må, som sådana kan meddela. Skulle rektor vid något tillfälle finna sig befogad att av vederbörande polismyndighet fordra handräckning, skall sådan, på skriftligen framställd begäran, till hans förfogande ställas, varefter på hans ansvar vile, huru den samma användes.»

Överstyrelsen anser sig slutligen böra framhålla, att svårigheter av här antydd art förefinnas även beträffande lärjungar i *folkskolan*, varför det synes lämligt och behöfligt, att det här ovan föreslagna förtydligandet i fråga om tillämpligheten av § 37 i landshövdingeinstruktionen på här berörda fall kommer att gälla jämväl beträffande motsvarande åtgärder i fråga om lärjungar i *folkskolan*.

Stockholm den 20 mars 1925.

AUG. FALK

HJALMAR BERG

Hjalmar Werner.

Bil. 2.

Stockholms folkskoledirektions utlåtande.

Till Riksdagens första kammarens första tillfälliga utskott.

Sedan Stockholms folkskoledirektion genom skrivelse den 30 januari 1925 beretts tillfälle att till utskottet inkomma med utlåtande över en inom riksdagens första kammare av herr Eli Svänsson väckt motion, nr 16, om skrivelse till Konungen angående viss ändring av § 36 i Kungl. stadgan den 16 september 1918 för fortsättningsskolan, får Stockholms folkskoledirektion härmed beträffande ifrågavarande motion anföra följande.

Under den tid, de obligatoriska fortsättningsskolorna varit i verksamhet i Stockholm, har erfarenheten givit vid handen, att det motstånd, som givetvis måst möta vid genomförande av obligatorisk skolplikt utöver den i avseende på folkskolan tidigare föreskrivna, alltmer förminskats. Respekten för gällande lag och en alltmer växande insikt om fortsättningsskolans betydelse överflödiggöra emellertid icke sådana författningsbestämmelser, som kunna befordra, att stadgandet om skolplikt blir i möjligaste mån effektivt. Fortsättningsskolstadgans § 36 föreskriver därför, att, då verklig tredska före-

ligger, skolstyrelse må äga rätt bl. a. att på lämpligt sätt avhämta den uteblivna lärjungen till skolan, och slutligen att, därest alla andra åtgärder visat sig fruktlösa, omhändertaga den försumlige lärjungen och överlämna honom till vårdande åt andra personer än föräldrarna.

Det är uppenbart, att såväl vid hämtning till skolan som också vid omhändertagande av försumlig lärjunge det kan bli nödvändigt begära handräckning av polismyndighet. I Stockholm har i några få fall polishandräckning påkallats hos vederbörande myndighet, vilken då alltid beviljat densamma. Därest ej sådan handräckning i berörda fall kunnat erhållas, hade rätten att avhämta försumliga lärjungar till skolan liksom också rätten att omhändertaga lärjungar och överlämna dem i andra personers vård blivit fullständigt illusorisk.

Då såsom av motionen framgår olika meningar rörande innebörden av nuvarande bestämmelser i § 36 i fortsättningsskolestadgan gjort sig gällande angående rätt för skolstyrelse att erhålla handräckning, synes det folkskole-direktionen önskvärt, att i nämnda paragraf eller annan författning, som i sådant avseende kan ifrågakomma, införes stadgande om skyldighet för länsstyrelse och under densamma lydande tjänstemän att i här berörda fall lämna skolstyrelse erforderligt biträde.

Stockholm den 3 april 1925.

På folkskoleledirektionens vägnar:

OSCAR LARSSON

Erik Österberg.

Bil. 3.

Centralstyrelsens för Sveriges allmänna folkskolläraryörening utlåtande.

Till Riksdagens Första kammarens första tillfälliga utskott.

Genom skrivelse av den 17 nästlidna mars har första kammarens första tillfälliga utskott berett centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening tillfälle att till utskottet inkomma med yttrande över en inom första kammaren väckt motion, nr 16, om viss ändring i par. 36 stadgan för fortsättningsskolan. Centralstyrelsen får med anledning därav anföra följande.

I motionen påyrkas, att riksdagen måtte i skrivelse till Konungen an hålla, att i par. 36 fortsättningsskolestadgan av den 16 september 1918 måtte uttryckligen bestämmas, att vid fall av verklig tredska vederbörande polismyndighet och i sista hand länsstyrelsen skola lämna nödigt bistånd till att fortsättningsskolelev avhämtas till skolan.

Såsom av förenämnda paragraf framgår, hänvisar fortsättningsskolestadgan på flera utvägar, när det gäller att förmå en lärjunge, som utan anmält giltigt förfall uteblivit från undervisningen, att åter ordentligt bevista skolan. I allmänhet torde rättelse kunna vinnas, utan att hämtning behöver ifrågakomma. Men i vissa undantagsfall kan det bli oundgängligen nöd-

vändigt, att den uteblivne hämtas till skolan. Att därvid handräckning från polismyndighet skall kunna ifrågakomma, torde måhända få anses inneslutet i den formulering, som par. 36 redan erhållit. Emellertid har, såsom i motionen uppgives, stadgandet i denna del varit föremål för olika tolkningar, och ett förtydligande i den riktning, som i motionen avses, synes därför vara påkallat.

Centralstyrelsen får sålunda uttala sin anslutning till vad i förenämnda motion hemställles.

Stockholm den 6 april 1925.

Å centralstyrelsens för Sveriges allmänna folkskolläraryörening vägnar:

CARL LIDMAN

Edvin Stålfelt.

Bil. 4.

Sveriges Folkskolläraryörebunds utlåtande.

Till Ordföranden i första kammarens första tillfälliga utskott.

Då tillfälle beretts styrelsen för Sveriges Folkskolläraryörebund att inkomma med yttrande över den i första kammaren väckta motionen om viss ändring i § 36 fortsättningsskolstadgan, får styrelsen härmed anföra följande:

De erfarenheter, man hitintills vunnit beträffande skolgången i fortsättningsskolan, tyda på att förhållandena gestalta sig ytterst olika i skilda skoldistrikt.

I något större antal fall ha verklig tredska ej kunnat konstateras. De medel, som stå skolstyrelse till buds ha i allmänhet visat sig effektiva, därest de vederbörligen utnyttjats. Men det har ock förekommit fall, såsom i motionen anföres, då ordningsmakten vägrat ingripa, under hänvisning till bristande författningsbestämmelser. De svårigheter som därvid uppkomma äro enligt styrelsens mening ägnade att allvarligt äventyra skolans och skolstyrelsens auktoritet, varför det kan under dylika omständigheter anses befogat, att paragrafen förtydligades i riktning motionären hemställt.

Stockholm den 22 mars 1925.

På förbundsstyrelsens vägnar

LEANDER WALLERIUS

Sekreterare i Sveriges Folkskolläraryörebund.